

پیامد دسترسی بخش خصوصی به بازارهای بین‌المللی

۱- افزایش کیفیت و تنوع محصولات تولیدی

لازمه رقابت در بازارهای جهانی و بهره‌مندی از جذابیت این بازارها، تولید محصول متنوع و باکیفیت است که می‌تواند به تمایز اساسی در محصولات شرکت‌های صادراتی منجر شود. همین امر موجب می‌شود که برند این شرکت‌ها رشد چشمگیری در بین رقبا داشته باشد. در حالت کلی رقابت در بازارهای جهانی، باعث پیشرفت خواهد شد و در پی دستیابی به محصولاتی در سطح جهانی، مصرف‌کننده داخلی نیز از آن بهره‌مند می‌گردد.

۲- افزایش رقابت‌پذیری از طریق به‌کارگیری نوآوری و فناوری

ورود به بازارهای جهانی و توسعه صادرات مستلزم افزایش توان رقابت‌پذیری بنگاه‌های داخلی است. افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌های داخلی به عواملی مانند هزینه تمام‌شده محصول و سطح نوآوری و فناوری بنگاه بستگی دارد که این مسئله منجر به سرمایه‌گذاری بنگاه‌ها در تحقیق و توسعه و نوآوری و در نهایت افزایش توانمندی و رقابت‌پذیری بنگاه‌های داخلی می‌شود. ازاین‌رو به‌کارگیری خدمات فنی و مهندسی و پیش از آن توسعه این خدمات، دستاورد حضور در بازارهای جهانی است.

۳- افزایش امنیت تجاری

یکی از مزایای مهم صادرات برای تولیدکنندگان، دستیابی به امنیت تجاری بالاتر است. زمانی که شرکت‌ها محصولات

♦ شرکت مدیریت صادرات تات

مقدمه

صادرات غیرنفتی و نقش آن در رشد و توسعه اقتصادی کشورها همواره به‌عنوان یکی از موضوعات مهم اقتصادی مطرح بوده است. صادرات حلقه مفقوده حیات اقتصاد و ابزاری بسیار مهم برای تحریک رشد اقتصاد در یک کشور محسوب می‌شود. ازاین‌رو، روی آوردن به رشد و توسعه صادرات محور یکی از استراتژی‌هایی است که می‌تواند رشد بلندمدت را تضمین کند. ایران نیز به دلیل شرایط خاص اقتصادی و ژئوپلیتیکی باید به مقوله صادرات نگاه ویژه داشته باشد.

در تمامی کشورها از جمله ایران، پیامدهای حضور در بازارهای بین‌المللی از دو دیدگاه اقتصاد خرد برای بنگاه‌های اقتصادی و اقتصاد کلان از نظر ملی حائز اهمیت است. ازاین‌رو در این مقاله، نتایج و پیامدهای حضور بخش خصوصی در بازارهای بین‌المللی در دو قالب نتایج کوتاه‌مدتی که عاید بنگاه‌های اقتصادی می‌گردد و ثمرات و پیامدهایی که در درازمدت برای اقتصاد کشور حاصل می‌گردد، ارائه شده است.

نتایج حضور در بازارهای بین‌المللی برای بنگاه‌های اقتصادی

در ابتدا باید گفت، صادرات نقش مؤثری در افزایش فروش و سود دارد. شرکت‌های ارائه‌کننده محصول و خدمات، حتی با داشتن جایگاه ثابت در بازارهای داخلی، باید به سمت جهانی شدن پیش بروند. درواقع اگر یک شرکت تولیدی به بازار فعلی خود بسنده کند، این فرصت را به مشتریان خود داده تا به سمت رقابت‌پذیری حرکت کنند. از سوی دیگر تورم افسارگسیخته کشور باعث شده است تا قدرت خرید مردم کاهش یابد. لذا بنگاه‌های اقتصادی برای حفظ حیات خود و دستیابی به فروش و سود، ناچارند به بازارهایی با پتانسیل بیشتر فکر کنند. فعالیت در حوزه صادرات و حضور در بازارهای جهانی، منافع متعددی برای تولیدکننده به همراه خواهد داشت که برخی از مهم‌ترین آن در ادامه بیان شده است:

- یکی از مزایای مهم صادرات برای تولیدکنندگان، دستیابی به امنیت تجاری بالاتر است. زمانی که شرکت‌ها محصولات را صادر می‌کنند، علاوه بر بازار داخل در بازارهای بین‌المللی هم حضور پیدا می‌کنند؛ بنابراین اگر یکی از این بازارها با عوامل مختلف صدمه ببیند، بازارهای دیگر برای حفظ و توسعه فعالیت تجاری و اشتغال موجود همچنان باقی می‌مانند. البته این موضوع نافی وجود ریسک‌های متعدد در فرآیند صادرات نخواهد بود.

می‌گردد. برخورداری از این معافیت منوط به بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور است.

۶- افزایش ارتباطات

ارتباطات چه در حوزه‌های فردی، اجتماعی و چه در حوزه‌های کسب‌وکار و تجارت، نقش اساسی ایفا می‌کند و می‌تواند سکوی پرتابی به‌سوی موفقیت باشد. ویژگی‌های خاص صادرات باعث می‌شود نقش ارتباطات در این حوزه بسیار پررنگ باشد. از این‌رو یکی از پیامدهایی که صادرات برای صادرکنندگان به وجود می‌آورد، موضوع افزایش شبکه ارتباطی است، به‌طوری‌که هرچه فعالیت در زمینه‌ی فروش محصول و خدمات گسترش یابد، شبکه فروش افزایش پیدا می‌کند؛ بنابراین یکی از مهم‌ترین فرصت‌های موجود برای گسترش ارتباطات، حضور در بازارهای جهانی می‌باشد. این مهم می‌تواند بازار رقابتی ایجاد کرده و درک پایدارتر و بهتری از بازارهای جهانی و فرهنگ‌های آن‌ها ایجاد کند. هنگامی‌که شرکتی پا را از محدوده جغرافیایی خود فراتر می‌گذارد دستاوردهای بیشتری برای خود به همراه خواهد داشت.

۷- فراگیری دانش بیشتر تجاری و افزایش توانمندی

فراگیری دانش بیشتر تجاری از دیگر مزایای صادرات برای بنگاه‌های اقتصادی محسوب می‌شود. شرکت‌هایی که صادرات انجام می‌دهند، در مواجهه با بازار جهانی، دانش

خود را صادر می‌کنند، علاوه بر بازار داخل در بازارهای بین‌المللی هم حضور پیدا می‌کنند؛ بنابراین اگر یکی از این بازارها با عوامل مختلف صدمه ببیند، بازارهای دیگر برای حفظ و توسعه فعالیت تجاری و اشتغال موجود همچنان باقی می‌مانند. البته این موضوع نافی وجود ریسک‌های متعدد در فرآیند صادرات نخواهد بود.

۴- تأمین ارز واردات مواد اولیه و تجهیزات

تحریم بانکی، انتقال و تأمین ارز برای واردکنندگان، یک چالش جدی می‌باشد. به همین دلیل است که صادرات در ایران به یک مزیت استثنایی بدل شده است و واردکنندگان می‌توانند ارز حاصل از صادرات خود و دیگران را برای پرداخت هزینه کالاهای وارداتی استفاده نمایند. این روش می‌تواند برای واردکنندگان یک مسیر آسان و البته موقتی را ایجاد کند تا با پرداخت هزینه مناسبی کالا را به کشور وارد نمایند. به این ترتیب، تولیدکنندگان در جهت واردات مواد اولیه و یا تجهیزات خطوط تولید، اجرای برنامه‌های نگهداری و تعمیرات و به‌روز کردن تجهیزات و ماشین‌آلات، مسیر سهل‌تری را در پیش خواهند داشت.

۵- معافیت‌های مالیاتی

طبق ماده ۱۴۱ قانون مالیات‌های مستقیم، صددرصد درآمد حاصل از صادرات خدمات و کالاهای غیرنفتی و محصولات بخش کشاورزی مشمول مالیات با نرخ صفر

می‌شود و هرچه اقتصاد کشوری پیشرفته‌تر، قدرت بهره‌وری آن بالاتر و توانمندی رقابت آن در عرصه بین‌الملل بیشتر بوده و سهم بیشتری از تجارت جهانی را به خود اختصاص می‌دهد. صادرات، چرخه‌های اقتصادی کشور را به حرکت وا می‌دارد. توسعه صادرات محور به‌عنوان یک استراتژی و خط‌مشی، توسط کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه برای تضمین رشد اقتصادی پذیرفته شده است. مثبت شدن تراز پرداخت‌ها و به‌تبع آن افزایش ثروت و اشتغال در اثر صادرات می‌تواند مستقیماً به مصرف و رفاه اقتصادی تبدیل شود تا معیشت را برای یک ملت آسان‌تر کند. جهانی شدن، ارزآوری، ایجاد اشتغال پایدار و ... از پیامدهای توسعه صادرات از نگاه اقتصاد کشور، در ادامه به تفصیل به آن پرداخته خواهد شد.

۱- جهانی شدن

جهانی شدن فرآیند و تحولی است که مرزهای سیاسی و اقتصادی را کمرنگ می‌کند و در نهایت آن‌ها را از بین می‌برد. جهانی شدن یک پدیده چندبعدی است که آثار آن قابل تسری به فعالیت‌های فرهنگی، سیاسی، حقوقی و ... می‌باشد. در فرآیند جهانی شدن شاید مهم‌ترین و پیش‌تازترین بخش، اقتصاد است. صادرات از طریق تقویت تبادلات اقتصادی میان کشورها، فرآیند جهانی شدن را سرعت می‌بخشد. این مهم، رقابت سرمایه را از محدوده‌های جغرافیایی خاص خارج نموده و در سطح جهان، بی‌قیدوشرط و فراگیر می‌کند و

بازارسازی، بازاریابی و بازاریابی و بازاریابی بیشتری فرامی‌گیرند که این دانش، آن‌ها را در بازار داخلی نیز موفق‌تر می‌کند. از آنجا که یک واحد تولیدی برای تولید کالای استاندارد نیازمند کارمندانی متخصص و همراه با دانش است، افزایش مهارت کارکنان از دیگر مزایای صادرات توسط واحدهای تولیدی است.

۸- صرفه به مقیاس و افزایش بهره‌وری

به‌طورقطع می‌توان ادعا کرد که یکی از مزیت‌های اصلی صادرات مربوط به صرفه مقیاس است؛ به این مفهوم که هرچه میزان تولید افزایش یابد، تولید مقرون به صرفه‌تر می‌شود، چون هزینه‌های ثابت در کالاهای تولیدی بیشتری سرشکن می‌شود و در نهایت بهای تمام‌شده کالای تولیدی کاهش می‌یابد و در نتیجه در درازمدت به کاهش قیمت‌ها کمک کرده و موجبات رفاه مصرف‌کننده را فراهم می‌کند. در کنار صرفه مقیاس، دستیابی به بازارهای گسترده صادراتی نیاز به تولید بیشتر دارد که به این منظور می‌توان از ظرفیت‌های خالی تولید بهره برد و از این طریق با بهره‌وری بالاتر، ارزش بالاتری خلق کرد.

پیامدهای حضور بنگاه‌های اقتصادی در بازارهای بین‌الملل برای اقتصاد کشور و جامعه

به اعتقاد بسیاری از متخصصان، صادرات پیش از آن‌که برای صادرکننده مفید باشد به چرخه اقتصادی کشور کمک می‌کند. صادرات، موتور اقتصادی کشورها محسوب

۵- همسان‌سازی هرچه بیشتر قوانین و مقررات

در پی جهانی شدن و عضویت در مجامع بین‌المللی و پذیرش مقررات این سازمان‌ها، حاکمیت ملی در کشورها کاهش می‌یابد. در اقتصاد جهانی، افراد، سازمان‌های بین‌المللی و غیردولتی و شرکت‌های چندملیتی قسمت بزرگی از این نقش را بر عهده گرفته‌اند. از این‌رو دولت‌ها ملزم به مقررات‌زدایی، حذف تدریجی تعرفه‌ها، خصوصی‌سازی، اصلاح قوانین مرتبط، پذیرش کنوانسیون‌های مرتبط با مالکیت فکری و حل‌وفصل اختلافات تجاری در چارچوب مقررات سازمان تجارت جهانی و عدم تصویب قوانین محدودکننده خواهند بود که مبین محدودیت‌ها و مسئولیت‌های آنان می‌باشد. از مهم‌ترین مزیت‌های چنین حضوری در صحنه بین‌الملل برای کشور ما، همسان‌سازی هر چه بیشتر قوانین و مقررات و تبعیت از مقررات واحد و هماهنگ خواهد بود که تسهیل فعالیت اقتصادی در سطح بین‌المللی را به همراه خواهد داشت.

۶- ارتقای زیرساخت‌های موردنیاز صادرات

هر نوع توسعه در کشور نیازمندی‌های خود را داشته و در پی آن نیز باعث توسعه بخش‌های دیگری می‌گردد. صادرات از جمله بخش‌هایی است که توسعه آن پیشران توسعه بخش‌های متعددی از اقتصاد می‌گردد. با توسعه صادرات، الزاماً زیرساخت‌هایی از جمله لجستیک شامل حمل‌ونقل، انبارداری، زیرساخت‌های اطلاعاتی و بسته‌بندی، سیستم‌های نظارتی و بازرسی از جمله آزمایشگاه‌ها و واحدهای بازرسی، شرکت‌های بازاریابی بین‌المللی، خدمات بیمه، صنایع تبدیلی و تکمیلی محصولات کشاورزی و بخش‌های متعدد دیگر فعال گشته و توسعه می‌یابد. رشد و توسعه این بخش‌های مکمل، نه تنها به اشتغال منجر می‌گردد که با فراهم شدن این‌گونه زیرساخت‌ها، صادرات تسهیل شده و سرعت می‌یابد.

در نوشته حاضر به بررسی پیامدهای حضور بخش خصوصی در بازارهای بین‌المللی و توسعه صادرات پرداخته شد. این نتایج دست‌یافتنی نخواهد بود مگر در صورت برنامه‌ریزی بلندمدت مدون و ثبات در اجرای برنامه و رصد و پایش مستمر آن. از این‌رو انتظار می‌رود در کنار همیت و جدیت نگاه‌های بخش خصوصی، فعال شدن شرکت‌های مدیریت صادرات و کنسرسیوم‌های صادراتی، دولت نیز در راستای مقررات‌زدایی، تنظیم معاهدات تجاری و ایجاد فضای باز تجارت با کشورهای جهان حرکت کرده و بدین ترتیب بستر مناسب برای حضور شرکت‌ها در بازارهای بین‌المللی فراهم آورد. ♦♦

نظام‌های منطقه‌ای جدیدی را شکل می‌بخشد. از این‌رو می‌توان گفت جهانی شدن منجر به اقتصادی باثبات برای کشورهای فقیر و در حال توسعه و در نهایت ارتقای رفاه اقتصادی خواهد شد.

۲- ارزآوری

صادرات، مهم‌ترین منبع درآمد ارزی و در پی آن تأمین‌کننده نقدینگی برای اجرای برنامه‌های توسعه اقتصادی، فراهم‌کننده نیازهای وارداتی و راهکار پرداخت بدهی یک کشور است. پررونق‌ترین اقتصادها نیز می‌توانند در صورت عدم وجود ارز برای وارد کردن کالاهای اساسی با مشکل مواجه شوند. از این‌رو صادرات به‌عنوان راه نجات در نظر گرفته می‌شود. به همین دلیل است که دولت‌ها در سراسر جهان برای ایجاد صادرات برنامه‌های ویژه‌ای را ایجاد می‌کنند.

۳- ایجاد اشتغال پایدار

یکی از الزامات دستیابی به نرخ رشد بالقوه هر کشوری، کاهش بیکاری است؛ به‌گونه‌ای که رشد اقتصادی با اشتغال کامل شده و در بلندمدت به همراه ذخیره سرمایه به سطوح بالاتر منتقل می‌شود؛ بنابراین یکی از مهم‌ترین مزایای توسعه مبتنی بر صادرات در اقتصاد کشورهایی با نیروی کار فراوان مانند ایران، آن است که این امکان را فراهم می‌سازد تا رشد از طریق فعالیت‌های اشتغال‌زا محقق گردد. دسترسی به بازارهای گسترده صادراتی، موجبات رشد تولید را فراهم می‌کند که خود نیازمند اشتغال بالاتر است. از این‌رو دستیابی به نرخ بالای صادرات و حضور در بازارهای گسترده جهانی موجب ایجاد اشتغال پایدار در کشور می‌گردد.

۴- سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی

کاهش سطح تعاملات جهانی کشور ما باعث شده طی دهه گذشته، شاهد رشد منفی سرمایه‌گذاری در کشور باشیم. این روند نزولی بسیار نگران‌کننده است؛ چراکه امروز استهلاک و عدم سرمایه‌گذاری از انباشت سرمایه سبقت گرفته است. از سوی دیگر در همین بازه زمانی بالغ بر ۹۰ میلیارد دلار خروج سرمایه از کشور را شاهد بوده‌ایم، در حالی که با گسترش حضور نگاه‌های اقتصادی در بازارهای بین‌المللی و گسترش ارتباطات امکان سرمایه‌گذاری‌های مشترک برای تولید محصول در داخل کشور (با توجه به وجود نیروی کار مناسب) وجود خواهد داشت که منافع آن برای اقتصاد کشور خواهد بود.

به‌طور قطع

می‌توان ادعا

کرد که یکی

از مزیت‌های

اصلی صادرات

مربوط به صرفه

مقیاس است؛

به این مفهوم

که هرچه میزان

تولید افزایش

یابد، تولید

مقرون به صرفه‌تر

می‌شود، چون

هزینه‌های ثابت

در کالاهای

تولیدی بیشتری

سریع‌تر می‌شود

و در نهایت بهای

تمام شده کالای

تولیدی کاهش

می‌یابد و در نتیجه

در درازمدت به

کاهش قیمت‌ها

کمک کرده و

موجبات رفاه

مصرف‌کننده را

فراهم می‌کند.